

Kansen voor extra

Om stikstofemissie te beperken zet landbouwminister Schouten onder meer in op 250 uur extra weidegang in 2022. Dat zal niet voor elke veehouder een gemakkelijke opdracht zijn, maar sectorbreed liggen er wel kansen.

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

Water bij de mest, minder eiwit in het voer en meer weidegang. Deze drie maatregelen waren afgelopen jaar de inzet van de landbouwsector om bij te dragen aan het terugdringen van de stikstofuitstoot. De onderhandelingen met landbouwminister Schouten strandden, maar de ideeën kwamen wel terug in de plannen die de minister eind april naar de Tweede Kamer stuurde. Haar eenzijdig aangekondigde eiwitmaatregel in krachtvoer leverde veel discussie op, maar voor het verdunnen van de mest en het stimuleren van weidegang liggen er kansen op zowel sector- als bedrijfsniveau. 'Het zijn kansen die we als sector gezamenlijk moeten oppakken, omdat je voelt dat daar ook echt draagvlak

uren weidegang

voor is', stelt Kees-Jaap Hin van Stichting Weidegang. 'Als we het verhogen van het aantal uren weidegang zelf goed weten in te vullen, blijf je een dwingende en ongemakkelijke regel, zoals bij de eiwitnorm van krachtvoer, voor.'

Emissiereductie in de stal en in het land

Welke plannen heeft de minister met weidegang? In haar Kamerbrief van 24 april schreef ze letterlijk het volgende: 'Het vergroten van weidegang is een brede maatschappelijke wens en levert een bijdrage aan de reductie van ammoniakemissie. In 2018 was het gemiddelde aantal uren weidegang voor een weidende koe

1648 uur per jaar. De ambitie van het kabinet is een uitbreiding van dit aantal uren weidegang met 125 uren in 2021 en 250 uren vanaf 2022.' Het aantal uren weidegang is gebaseerd op gegevens van de landbouwtelling en van het CBS (zie kader volgende pagina).

Maar op welke manier draagt weidegang eigenlijk bij aan de emissiereductie? 'Daarvoor zijn twee redenen aan te wijzen', zo verduidelijkt Hin. 'Meer uren in het land betekent minder uren in de stal. Wanneer de stal leegstaat, droogt de vloer op en is er minder emissie. In het vergunningsstelsel wordt op bedrijven die minimaal 720 uur weidegang toepassen, uiteindelijk gerekend met een vijf procent lagere emissie. Dat percentage is berekend

aan de hand van diverse proeven vanuit de praktijk.' De tweede bijdrage die weidegang levert aan emissie-reductie is dat de mest en de urine in het land niet of nauwelijks met elkaar in contact komen. 'Ammoniak ontstaat wanneer ureum uit de urine van koeien wordt afgebroken door het enzym urease uit de mest', legt Hin uit. 'Dat proces vindt plaats in mestkelders waarin mest en urine samenkomen. Bij weidegang mesten en urineren koeien op verschillende plekken en voorkom je de vorming van ammoniak.'

De minister en haar ambtenaren becijferden dat het verhogen van het aantal uren weidegang tot 2030 jaarlijks een stikstofreductie van 1,5 tot 3,7 mol per hectare per jaar oplevert.

Weidegang koppelen aan grasopname

'Ik zie het als positief dat de minister de ideeën van het Landbouw Collectief heeft overgenomen', zo stelt Marije Klever. De melkveehouderster uit De Meern was als portefeuillehouder melkveehouderij voor het NAJK nauw betrokken bij het stikstofoverleg met het ministerie. Toch

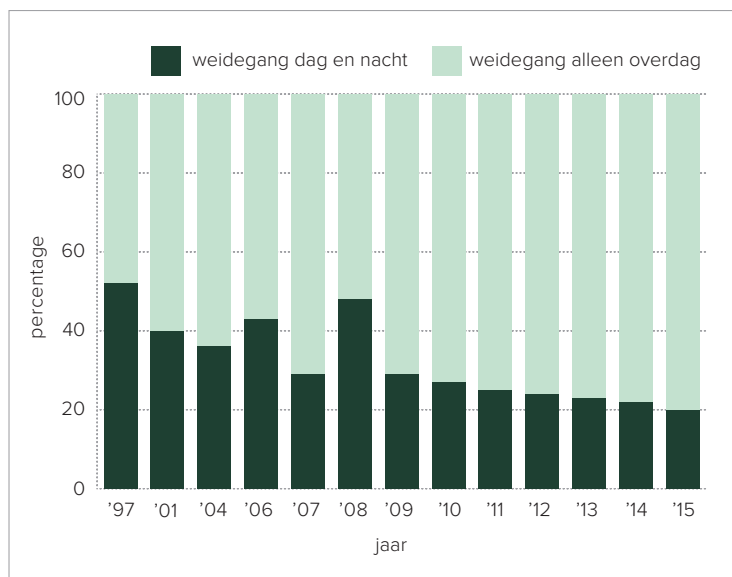
zal het niet eenvoudig zijn om zomaar het aantal uren weidegang te vergroten stelt ze. 'Er is afgelopen jaren al een flinke slag geslagen, er zijn veel boeren gestart met weidegang. Op sommige bedrijven blijft weidegang gewoon lastig en vraagt de uitvoering veel organisatie. Meer uren weiden is voor hen niet vanzelfsprekend.' Volgens Klever zal het een zoektocht zijn naar waar de mogelijkheden liggen om het aantal uren weidegang te vergroten. 'We moeten boeren vooral niet in een keurslijf duwen. Verplichten gaat niet werken. Boeren en hun bedrijven zijn heel divers. Zo bepalen de grondsoort en regio al de manier waarop je werkt. Maar die diversiteit van boeren is ook de kracht van de sector. Je kunt daarvoor veel van elkaar leren en elkaar inspireren.' Leren van elkaar over weidegang wil de minister stimuleren. Daarom gaat ze de komende jaren 3 miljoen euro bijdragen voor onder meer het opleiden van weidecoaches en ook investeren in onderwijs rondom weidegang. Dat is positief nieuws vindt Kees Jaap Hin. Volgens hem gaat het immers vooral ook om bewustwording dat het niet alleen gaat om emissiereductie, maar dat er met

Verleng het grasseizoen: **ken je percelen en houd gras fris**

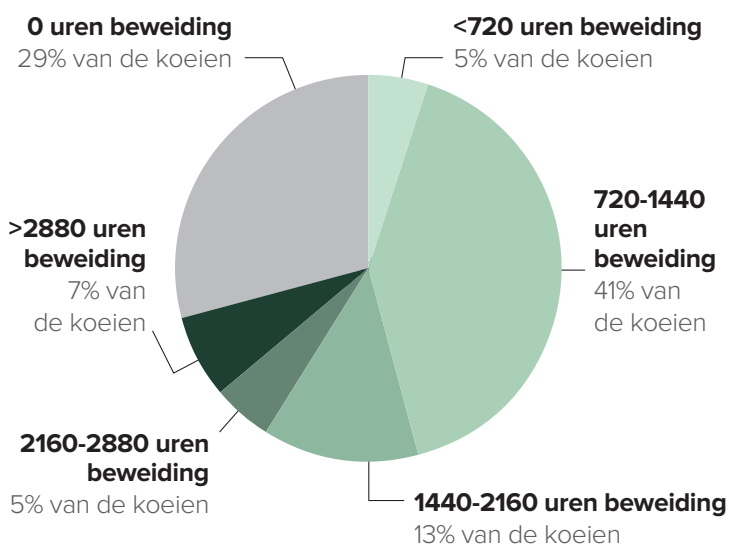
De meeste kansen om het weideseizoen te verlengen liggen in het voorjaar, volgens Tom Niehof. Niehof is werkzaam als productmanager voedergewassen bij Barenbrug. 'Zorg dat je je percelen kent, zodat je weet welke percelen als eerste groeien, op welke percelen de bodemtemperatuur als eerste bereikt is en welke percelen je als eerste kunt bemesten. Als gras groeit, verdampt het vocht sneller en kun je er ook eerder op met machines en koeien', aldus Niehof, die daarmee wijst op draagkracht en mengselkeuze. 'Krachtig, jong gras dat snel groeit, is met een diep wortelstelsel net zo belangrijk voor de draag-

kracht als een dichte zode van oud grasland.' Niehof adviseert ook om naar grassoorten te kijken om het weideseizoen te verlengen. 'Tetraploïde rassen hebben meer kwaliteit, maar ook een meer open zode. Deze rassen blijven langer fris in het najaar. Diploïde rassen groeien gelijkmatiger en ontwikkelen eerder een dichte zode en zijn in het voorjaar in het voordeel.' Barenbrug komt volgend jaar met een concept om via de juiste genetica van grasrassen het weideseizoen te verlengen. Managementmaatregelen spelen ook een belangrijke rol en Tom Niehof geeft een aantal tips:

- Ken je percelen. Bemest en start zo vroeg mogelijk met voorjaarswerkzaamheden.
- Zorg voor krachtig en voldoende jong grasland dat zich in het voorjaar snel ontwikkelt.
- Bemest in het seizoen met kleine hoeveelheden.
- Gebruik kunstmest-blends. Naast stikstof is ook kali belangrijk voor de weerstand van gras.
- Maai percelen geregeld schoon, zeker aan het eind van de zomer om in het najaar fris gras te hebben.
- Zet klaver in. Klaver stimuleert grasgroei en zorgt voor smakelijk gras in het najaar.

Figuur 1 – Verdeling dag en nacht weiden, of alleen overdag (bron CBS)

Figuur 2 – Uren weidegang op Nederlandse bedrijven in 2018 (bron CBS)

Nog maar een vijfde van de koeien weidt dag en nacht

Het grootste deel van de Nederlandse koeien die geweid worden, krijgen tussen de 720 en 1440 uur weidegang. Dat blijkt uit gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat zich baseert op cijfers uit de landbouwtekening. Die 720 uur weidegang vormt de grens waaraan bedrijven minimaal moeten voldoen

om in aanmerking te kunnen komen voor de weidepremie. Blijkbaar is voor een deel van de bedrijven het bereiken van het aantal uren het moment om de staldeuren dicht te doen. Maar juist bij deze groep liggen kansen. Een kwart van alle Nederlandse bedrijven weidt immers meer dan 1400 uur, waarvan

zeven procent zelfs meer dan 2880 uur. Het CBS heeft ook gegevens van teruggang van het dag en nacht weiden. In 1997 paste nog iets meer dan de helft van de bedrijven dag en nacht weidegang toe. Volgens de laatste bekende gegevens was dat in 2015 teruggelopen naar 20 procent.

meer weidegang ook geld te verdienen is. 'Voor mij geldt dan ook dat je als randvoorwaarde die meer uren weidegang moet koppelen aan meer grasopname. Het buiten lopen moet geen doel op zich worden, het gaat erom dat gras zo goed mogelijk ingezet wordt om er melk van te maken. Vers gras bevat een betere samenstelling en verhouding tussen vet en eiwit dan ingekuild gras. Als we die boodschap nog beter onder de aandacht kunnen krijgen, dan is er veel bereikt.'

Sterker nog, Hin vindt dat de uitdaging van meer uren weidegang niet losgezien kan worden van de voermaatregel. 'Meer weidegras in de koe betekent dat er minder eiwit hoeft te worden gevoerd. Dat werkt kostenbesparend en zorgt daarnaast voor een lagere eiwitaanvoer. De voermaatregel en weidegang kunnen hand in hand gaan.'

Langer seizoen en langere dagen

Wat zijn de mogelijkheden om het aantal uren weidegang te vergroten? Met vroeger in het seizoen starten met beweiden is volgens Marije Klever de eerste winst te halen. 'Zelf weid ik onze koeien jaarlijks ongeveer 180 dagen, waarvan de helft van het seizoen 10 uur per dag, de andere helft 20 uur per dag', zo duidt ze. 'We zetten daarmee al aardig in op weidegang. Het seizoen eerder starten zal hier lastig zijn vanwege de draagkracht van de grond. Maar er zijn nog altijd bedrijven die wachten met beweiden tot na de eerste snede. Die laten kansen liggen.' Want juist in het voorjaar is de graskwaliteit optimaal stelt Hin. 'Daar moeten we meer aandacht voor vragen,

je moet boeren verleiden om dat voorjaarsgras via beweiden beter en eerder te benutten, want daardoor bespaar je op kosten van eiwitaanvoer'

Meer uur weidegang zou ook bereikt kunnen worden door koeien per dag langer te laten weiden. Koeien dag en nacht weiden was twintig jaar geleden veel gangbaarder dan nu, zo blijkt ook uit cijfers van het CBS (zie kader). 'Koeien worden nu 's nachts vaker binnengehouden om ze op stal meer te kunnen bijvoeren voor een stabiele productie. Maar er zijn ook voorbeelden van bedrijven waar dag en nacht weiden prima samengaat met een goede productie', aldus Hin.

Het weiden van jongvee lijkt in de berekeningen voor stikstofreductie nog niet te zijn opgenomen, maar vroeg leren weiden zorgt er wel voor dat weiden als koe gemakkelijker gaat. Ook beter inrichten van de huiskavel en goed nadenken over het beweidingssysteem kan stimuleren om meer uren te weiden. De minister heeft zelfs aangegeven mee te willen denken in processen die kavelruil stimuleren. 'Een goede huiskavel is één, maar het gaat erom dat je die als boer wel optimaal weet te benutten met weidegang', reageert Hin op de ministerplannen. 'Het vraagt wel om een denkoefening. Als veehouder moet je bedenken hoe je vanuit vers gras melk kunt produceren. Hoe past het verse gras in het rantsoen, in het bedrijfssysteem? Als je dat scherp hebt, weet ik zeker dat er veel mogelijk is. Dat kunnen we de minister ook laten zien. Maar dan moeten we nu wel de kansen met z'n allen oppakken.' |